Knihy o divočácích od H. Meynhardta

Blízký vztah se zvířaty a možnost zúčastnit se jejich rodinného života, to je moc hezký a oblíbený námět jak filmů, tak knih - zvlášť když jde o nějaké atraktivní druhy. A co třeba divoká prasata - dají se mezi ně také počítat? Je o nich známo, že jsou inteligentní a vynalézavá, přizpůsobivá, že je jich v naší krajině plno a vlastně až moc... ale zvolit si je jako hlavní předmět svého zájmu, to působí nezvykle...

Ze svého mládí si pamatuji na knížky **německého autora Heinze Meynhardta "Mezi divočáky"** (1983) a **"O životě divokých prasat"** (1988), obě jsem četla a pokládám je za mimořádně zajímavé. Novější z nich byla určena dětem a doufám, že byla (aspoň) ve své době oblíbená. Přispělo by to k zájmu o způsob života divokých obyvatel naší krajiny. Mají mezi sebou ve svém společenství hezké vztahy, což může být inspirací i pro nás. A dokážou se spřátelit i s člověkem, když vidí, že jim nechce ubližovat. Fotografie z knížky jsou úsměvné: odrostlé sele rozvalené na zemi se nechává od svého lidského obdivovatele ochotně drbat... bachyně kojí svá pruhovaná mláďata a není mezi nimi málem ani vidět, má je i na hřbetě... zvědavé prasátko očichává nastavený mikrofon a určitě do něj něco i říká...

Stát se členem prasečí tlupy, to byl pro pana Meynhardta velký závazek. Bylo to velmi náročné i pro jeho rodinu. Vzhledem k přínosu pro vědu mu ta práce ale stála za to a i ho velmi těšila. A aby bylo vše v pořádku i "papírově", byl výzkum konán pod záštitou Výzkumného institutu lesního hospodářství a zdůvodněn zájmy všeho východoněmeckého obyvatelstva, dělícího se s divočáky o úrodu brambor a jiných plodin. Každé zvíře, které jevilo známky nemoci, bylo okamžitě vyšetřeno veterinářem, a tak bylo zamezeno nebezpečí nákazy. Pan Meynhardt získal důvěru zvířat pravidelným přinášením krmiva, a když jej prasata přijala mezi sebe, zjišťoval mimo jiné i cenné informace o tom, jaké odrůdy brambor apod. zvířatům příliš nechutnají a zůstávají v krajině stranou jejich zájmu... nebo o tom, jak se prasata mezi sebou dorozumívají a jak by bylo možno využít nahrávky jejich signálů (ke zvýšení bezpečnosti ohledně polí, silnic, atd.)... o zvířecích pocitech a potřebách... To posledně jmenované nemohlo být dost dobře využito, protože v masném průmyslu se na takové "detaily" nehledí, zato ale to samotného autora i jeho čtenáře vedlo k úvahám o našem vztahu k ostatním tvorům žijícím s námi na planetě Zemi - a to jak v době vzniku Meynhardtových knih, tak i dnes. Věřím, že za současným spotřebitelským chováním mnoha z jeho krajanů (a nejen jich) stojí právě knihy o Bělce, Pirátovi, Zrzce, Emilovi a jejich příbuzných.

Uvnitř rodiny divočáků je postavení jednotlivých zvířat přísně rozděleno. V čele stojí vždy nejstarší bachyně. Je-li jich v tlupě více ve stejném stáří, o prvenství se bojuje. Mladí kanci zůstávají s ostatními jen rok a půl, pak jsou vytlačeni jak z tlupy, tak z celého teritoria. Žijí pak jako samotáři a vracejí se jen v době páření (chrutí) v listopadu nebo v prosinci. V době seznamování s vybranou tlupou začal být pan Meynhardt brzy pokládán za vůdce, a to skoro pro všechny její členy, protože selata jej znala jako staršího druha. Jen stará bachyně vyžadovala odstup aspoň tří nebo čtyř metrů a bylo jasné, že vše se rozhodne časem při měření sil. Proběhlo to takto: *"... Boj se musel odehrát jenom na přehledném místě. Brzy jsem je našel. Auto s otevřenými dveřmi jsem postavil tak, abych k němu mohl v případě nebezpečí doběhnout. Vždyť moje metoda také nemusela na bachyni zapůsobit. Pak jsem ji vyprovokoval. S tlukoucím srdcem jsem se k ní přibližoval. Když jsem byl vzdálen asi čtyři metry, vyrazila proti mně. Zvedl jsem ruce, začal na ni řvát a sám jsem přešel do protiútoku tím že jsem proti ní rázně vyběhl. To nečekala. Zcela překvapena mou velikostí a odvahou se v běhu zastavila, málem se překotila, pak se otočila a utekla. Musela se strašně leknout! V několika vteřinách všechno skončilo. Získal jsem své první vítězství v boji o postavení v tlupě... Denně jsem táhl se svou tlupou divočáků*

lovištěm. Mohl jsem zaznamenávat stále nové a dosud neznámé způsoby chování tohoto druhu divoké zvěře..."

Proběhla doba chrutí a po 150 dnech přišel čas porodu mláďat. Stará bachyně si našla místo v řídkém vzrostlém lese, naškubala suchou trávu a vytvořila si na místě chráněné před větrem velkou hromadu, tzv. záleh. Selata z minulého vrhu se zdržovala poblíž a byla zmatená, protože je matka odháněla. Útěchu jim poskytoval pan Meynhardt, který se také držel stranou. V případě porodu totiž žádná hierarchie neplatí a každá bachyně si sama určuje, koho a kdy k mladým pustí.

Po několika dnech se matky spolu pomocí speciálních zvuků domluvily a spojily se jak ony, tak (po počáteční divoké potyčce) i jejich selata - což bylo výhodné, protože se bachyně mohly střídat na stráži. Natrhaly další trávu, vytvořily jeden velký záleh a vzniklo něco na způsob jeslí pro výchovu potomstva. Tráva se podle počasí víc nebo méně rozhrnovala, v případě návratu sněhové nadílky se tlupa přestěhovala do hustého porostu a vytvořila si záleh nový. V něm se díky společnému pobytu udržovala teplota přes dvacet stupňů Celsia a jedna ze samic vždy hlídala, aby se ostatní mohly vzdálit a nakrmit. Některá selata se i při tak dobré péči podchladí a uhynou (v prvním roce pozorování jich bylo 10 z 56), ostatní přežijí a prožívají intenzivní zážitky, jaké se nedají srovnat s životem ve velkochovu:

"... V rodině divočáků se skoro všechno děje společně. Je-li jedno zvíře unaveno, netrvá to dlouho a i ostatní zvířata jsou unavena. Pak se spí... Začalo-li jedno sele kvičet hladem, pak se přidala i ostatní, což velice dráždilo všechny bachyně. Jako na povel si lehly a nechaly své děti napít. To znamená, že doba jídla nebyla určována matkami, ale selaty. V prvních dnech života, jak jsem mohl pozorovat, tomu tak ale nebylo. Už jsem vyprávěl, že si tehdy bachyně lehala v pravidelných, asi čtyřicetiminutových intervalech a určitými zvuky svá selata pobízela k pití. Jestliže v zálehu pilo každé sele pouze od své matky, pak tomu bylo v rodině zase jinak. Každé sele se snažilo uchopit jakýkoliv struk, i když nepatřil jeho matce, a všechny bachyně jim to trpěly. To se změnilo asi po čtrnácti dnech, kdy selata začala o své struky bojovat. Protože jsem znal jednotlivá selata, mohl jsem pozorovat, jak každé cílevědomě hledalo vlastní matku a chtělo pít jenom od ní. Jak ji však poznala? Vždyť jejich matky nevydávaly žádné zvuky, kterými by na sebe upozorňovaly..." Ukázalo se, že se mladí řídí čichem. Tak se brzy ustálil při kojení pořádek. Bylo vypozorováno také to, že každá samice má sice deset struků, ale aktivní jsou jen některé. Podle toho, kolik selat se narodilo.

Po čtrnácti dnech od narození se už začala selátka přikrmovat pevnou stravou, získávanou rytím v zemi. Pan Meynhardt obnovil své vůdčí postavení a vše pomocí zápisků i natáčení pečlivě zaznamenával - rozdělení tlupy, střety s auty (při nichž přišla některá zvířata o život a nebezpečné to bylo i pro řidiče), další porody, při nichž mohl být i přítomen, protože tyto matky jej znaly odmala... Při výzkumu potravních návyků vyšlo najevo, že divočáci opakovaně poznají po čichu tentýž svůj oblíbený druh brambor, zatímco ostatních dvacet nechávají na pokoji. Z míst, kde byla jejich přítomnost nežádoucí, se navíc nechávala "odvolat" nahrávkou s varovnými signály. Výzkum tedy splnil očekávání, nebyl však dokončen, protože Heinz Meynhardt bohužel v roce 1989 ve věku 54 let zemřel. Jeho dílo je přesto úctyhodné - několik knih a 32 filmů. Na jeden z úryvků (v německém jazyce) se můžete podívat zde. ***-ah-***